

Gerb. _____

LAPTEVIEČIAI maloniai kviečia Jus,
Jūsų bičiulius ir artimuosius

2013 m. birželio 15 d. 12 val.

į tradicinį susitikimą Lietuvos liaudies
buities muziejuje Rumšiškėse
prie tremtinių žeminukės - jurtos

- paminėti Gedulo ir Vilties dieną bei kartu su atvyksiančiais jakutais tremtiniais – skaudžiausias 1943 m. netektis Arktyje;
- pasižiūrėti „Teatro projektai“ kūrybinės grupės meninės programos. Dalyvaus dr. Daiva Šeškauskaitė (vokalas, smuikas, kanklės, lumzdelis, gitara), instrumentinis folkloro ansamblis „Skalsa“, aktorius Petras Venslovas.

Galėsite įsigyti brolijos LAPTEVIEČIAI
ir LGGRTC išleistų knygų.

Organizatoriai:

Lietuvos liaudies buities muziejus,
Brolija LAPTEVIEČIAI

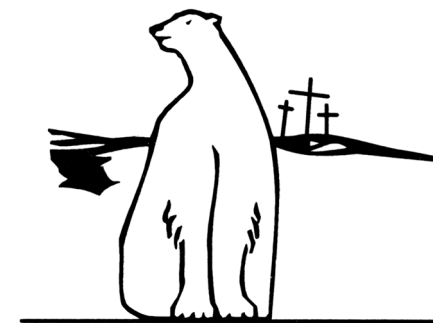
Nuoširdžiai dėkojame brolijos
rėmėjams:

- LR Kultūros ministerijai
- LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai
- LR Žemės ūkio ministerijai
- Lietuvos nacionaliniam muziejui
- Lietuvos liaudies buities muziejui
- Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centrui
- Lietuvos agrarinių ir miškų centro Sodininkystės ir daržininkystės institutui

Brolijos LAPTEVIEČIAI rekvizitai:

Studentų g. 48a – 305, LT–51367 Kaunas
Tel.: +370 698 14109, +370 37 778158
Registracijos kodas 191945856
A.s. LT 207300010002509959

Laptevių jūros tremtinių brolija
LAPTEVIEČIAI

GEDULO IR VILTIES DIENA
1941-2013

Rumšiškės, 2013 m.

Į RENGINĮ MALONIAI KVIETĖME

LR vadovus,
Europos parlamento ir LR Seimo narius,
mokslo bendruomenės ir visuomenės
atstovus, Altajaus krašto 1941 m.
tremtinius, brolijos LAPTEVIEČIAI
narius ir jų bičiulius

PROGRAMA

INVOKACIJA (kun. Stasys Kazėnas SJ)

SVEČIŲ PRISTATYMAS

renginio vedėjas aktorius Petras Venslovas

ISTORIKO ŽODIS

LR Seimo narys Arvydas Anušauskas

SKAUDŽIOS 1943 m. NETEKTYS ARKTYJE

Brolijos pirmininkas Jonas Markauskas

SVEČIŲ PASISAKYMAI

ISTORINĖS ATMINTIES IŠSAUGOJIMO

PROBLEMOS

LPKTB pirmininkas Jonas Rytis Puodžius

MENINĖ DALIS

DISKUSIJOS IR TRADICINĖS VAIŠĖS

Numatoma renginio trukmė - 1 val. 30 min.

SKAUDŽIOS 1943 m. NETEKTYS ARKTYJE

1942 m. vasarą dalis Lietuvos tremtinių (2785 žmonės) iš Altajaus krašto antrą kartą buvo ištremti dar toliau – į negyvenamas Lenos ir Janos žiočių salas prie Laptevų jūros. Po penkiolikos tremties metų iš jų liko tik 1157 žmonės.

Ypatingai daug netekčių buvo 1942–43 metų žiemą. Sovietų valdžia savo vergus nutarė žudyti badu ir šalčiu. Kartu su Lietuvos tremtiniais Arktyje atsidūrė ir 5318 jakutų iš pietinės Jakutijos. Per 1942–43 metų žiemą jų žuvo daugiau nei 2000 žmonių.

Lenos ir Janos žiotyse dėl nepakenčiamų oro sąlygų niekada anksčiau, o ir vėliau negyveno tiek žmonių. Vien Trofimovsko saloje be 500 Lietuvos tremtinių buvo atvežti 200 suomių iš Vyborgo ir 200 jakutų.

Prisidengdami planais gaudyti žuvį frontui Arkties zonoje partiniai ir NKVD funkcionieriai, patys slėpdamiesi nuo fronto, itin uoliai „vadovavo“ tremtinių mirties fabrikams.

Dalia Grinkevičiūtė savo knygoje „Lietuviai prie Laptevų jūros“ (p. 87, 91–92, 102) prisimena:

„Abromaičio ir Tamulevičiaus brigada veža lavonus į kalnelį. Be paliovos jie kursuoja tarp barakų ir kalnelio susidėję ant rogių krūvą lavonų. Dauguma nuogi, kiti susukti į paklodes. Kalnelyje jų niekas nespėja laidoti. Jie guli suversti į krūvą, sušalę kaip malkos. Baltosios lapės, neturėdamos maisto, pamažu graužia juos. Misevičienė L., gimnazijos direktoriaus žmona, kiekvieną naktį eina į kapines ir ten išstampytus lavonus vėl sutempia į krūvą... [...]

Borisas Charašas ligoninėj. Kiekviena diena, valanda – tai sekinanti kova su mirtimi, su baisiomis ledinėmis Šiaurės letenomis, kur kiekviename žingsnyje ledynai ir sniegai šaukia: „Mirk, mirk, sustingsi, žūsi, būsi mūsų grobis“. Mes atbukom, mus mažai kas jaudina. Lavonai, šiltinė, skorbutas – viskas vis tiek. Nematyti žmonių Trofimovske, tik kasdien didėja nuogu, į ragą sušalusiu lavonų ant kalnelio. Kada mūsų eilė? Žiūrim vienas į kitą. Šlykščiausia, kad aiškiai matyti

kandidatas į kalnelį: jo akyse kažkokia bėgiojanti ugnelė žiba, akys didelės, tik jos vienos sunykusiame veide. [...]

Pardavėja Zagurskienė sverdama skundžiasi Mavrino žmonai, kad ji neturinti apetito, viskas jai nusibodę. Ši pataria jai išsikepti ryžių apkepą su razinom ir džiovintais abrikosais. Mes stovim ledais apšalusiais snukiais ir it avinai spoksom į jas. Neturi, matai, apetito. Niekaip negaliu įsivaizduoti, kad Trofimovsko valdovai kiekvienas turi šiltą dviejų kambarių butą rąstiniuose namuose, mūsų rankomis pastatytuose, kad jie turi žvakių, kad pas juos butuose šviesu, kad jie turi valgyti, ko tik nori. Jeigu karas – visi turi kęsti, bet jie karo nejaučia. Paskui, po karo, kalbės: visus sunkumus ant savo pečių išnešėm, kovėmės tolimoj žemėj – užfrontėj, pasakos, kaip jie uždegė mases kovai su poliarijos stichija tėvynės labui. Jie gaus apdovanojimus, o duobė su šimtais lietuvių ir suomių lavonų jiems bus tik jų pastangų paliudijimas.“

D. Grinkevičiūtės pasakojimą pratęsia jakutų poetas V. Petrov-Ajal:

Хайдах хорзуйан, тогон,

ыалдьан

Ыал ыалынан эстибиттэрин,

Кыайан хараллыбатах өлбүт

дьон

Кыс-мас буолан

кыстаммыттарын,

Тыһыынчанан киһи тыына

быстан

Көһүү сиртибэтэ

буолбуттарын...

„Kai alkani, sušalę, sergantys mirė šeimomis,

Kaip malkas kraudavo lavonus

Nepalaidotų žmonių,

Taip tūkstančiai nekaltai žuvusiųjų

Tapo tremties aukomis.“

Jonas Markauskas